

- вибір і обґрунтування цілей соціально-економічного розвитку;
- розробка цільових індикаторів і критеріїв оцінки якості, економічної та соціальної ефективності стратегічних управлінських рішень, програм і проектів;
- складання планів і прогнозів на певні часові періоди;
- відображення в галузевих програмах заходів та критеріїв оцінки максимального енергозбереження та охорони навколишнього середовища;
- визначення способів реалізації державної політики і стратегії допомоги здійснення системної сукупності цільових програм і проектів;
- інвестиційне забезпечення фінансування заходів програми.

Висновок. Вирішення цих завдань має стати предметом дослідження і практичних пропозицій щодо формування методології стратегічного планування енергозбереження та охорони навколишнього середовища в структурі комплексного плану розвитку території.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Заблодська І. В. Організаційно-економічний механізм забезпечення регіональної промислової політики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / І. В. Заблодська. — Донецьк, 2008. — 35 с.
2. Карпов І. Ю. Механізми формування та реалізації регіональних стратегій розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 «Механізми державного управління» / І. Ю. Карпов. — О., 2007. — 20 с.
3. Логвиненко В. І. Підвищення ефективності використання енергопотенціалу регіону : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.10.01 «Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка» / В. І. Логвиненко. — Донецьк, 2005. — 20 с.
4. Онлайн-версія фінансово-економічної ділової газети «Financial Times» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ft.com>.
5. Ресурсосбережение: экономико-экологический аспект / [Конищева Н.И., Кушнирович Н.А., Рожкова Л.В., Безверхова Р.И.]. – К.: Наукова думка, 1992. – 212 с.
6. Язев В. Энергетическая безопасность: обязательства России / В. Язев // Экономика России: XXI век. – 2008. – №21. – Режим доступу до журн.: http://www.ruseconomy.ru/nomer21_200606/ec01.html. – Назва з екрана.

УДК 338.314:636.5

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПТАХІВНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Мсшкова-Краєченко Н. В. – ст. викладач,
Бурик Ю. І. – магістрант, Херсонський національний технічний університет*

У статті висвітлено теоретичні аспекти економічної ефективності діяльності підприємства. Проаналізовано основні показники результативності господарювання

ПАТ «Чорнобаївське». Визначено напрями підвищення ефективності діяльності птахівничого підприємства.

Ключові слова: ефективність діяльності підприємства, часткові показники ефективності діяльності, узагальнюючі показники результативності господарювання, ПАТ «Чорнобаївське», диверсифікація виробництва.

Мешкова-Кравченко Н. В., Бурик Ю. И. Повышение эффективности деятельности птицеводческого предприятия

В статье отражены теоретические аспекты экономической эффективности деятельности предприятия. Проанализированы основные показатели результативности хозяйствования ПАО «Чернобаевское». Определены направления повышения эффективности деятельности птицеводческого предприятия.

Ключевые слова: эффективность деятельности предприятия, частные показатели эффективности деятельности, обобщающие показатели результативности хозяйствования, ПАО «Чернобаевское», диверсификация производства.

Mieshkova-Kravchenko N.V., Buryk Yu.I. Enhancing the performance efficiency of a poultry farm

The article highlights theoretical aspects of economic efficiency of enterprise performance. It analyzes the basic economic performance indicators of the Chornobaivske PC. The directions of improving the performance efficiency of poultry farms are determined.

Keywords: enterprise performance efficiency, specific indicators of performance efficiency, general indicators of management efficiency, Chornobaivske PC, diversification of production.

Постановка проблеми. Категорія «ефективність» займає ключове місце майже в усіх без винятку галузях знань та сферах діяльності людини. Проте особлива та специфічна її роль відведена саме в економічній науці, етимологічний зміст якої вже говорить про їх спорідненість. При цьому особливим є той факт, що на відміну від інших категорій, явищ та процесів, що вже кілька століть досліджуються економістами, дане поняття як в теоретичному визначенні, так й в практичному аспекті не втрачає своєї значущості.

Актуальність даної теми обумовлена тим, що обмеженість ресурсів та їх поступове зменшення при одночасному зростанні та посиленні як обсягу, так і спектру потреб людини автоматично формує для теорії ефективності нові завдання та змушує вирішувати нагальні проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічним, методичним та практичним аспектам ефективності діяльності підприємства, а також пошуку й обґрунтуванню дієвих механізмів і підходів щодо підвищення результативності господарювання присвятили свої праці як іноземні, так і вітчизняні науковці, серед яких Г. В. Андрійчук, С. Л. Брю, А. А. Ващенко, В. А. Головка, К. Р. Макконелл, В. І. Осипов, В. І. Отенко, О. М. Рац. Однак, у ринкових умовах ефективний розвиток підприємства потребує кваліфікованого обґрунтування напрямів удосконалення організаційно-економічного механізму функціонування та визначення його перспектив із врахуванням галузевих особливостей.

Постановка завдання. Метою дослідження є комплексне вивчення стану та виявлення тенденцій ефективного функціонування птахівничого господарства ПАТ «Чорнобаївське», а також обґрунтування економічних напрямів поліпшення його діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність як одна з основних категорій економіки, яка безпосередньо пов'язана з досягненням результату діяльності підприємства, розвивалась у часі і має тривалу історію становлення. Зміст терміну складний та багатогранний, і не існує єдиного його визначення. Загалом ефективність – це відносний ефект, результативність процесу, операції, проекту, які визначаються відношенням ефекту, результату до витрат, що зумовили та забезпечили його отримання.

Існує понад 20 видових класифікацій ефективності, що систематизовані за низкою ознак, і дозволяють характеризувати ефективність з різних боків. Якщо провести їх детальний аналіз, то стає цілком зрозумілим, що кожен із видів має або економічний, або соціальний характер. Зважаючи на це, можна стверджувати, що широко розповсюджена класифікація ефективності на економічну, соціальну та соціально-економічну є основою всіх інших поділів і тому є загальною.

Визначення економічної ефективності діяльності підприємства полягає в оцінюванні результатів господарювання організації за допомогою великої кількості показників, які характеризують різні аспекти процесу виробництва. Такий аналіз дозволяє встановити масштаб і зміну спрямованості діяльності підприємства, прогнозувати їх вплив на ключові функціональні підсистеми господарства, ухвалювати відповідні управлінські рішення.

ПАТ «Чорнобаївське» з моменту свого заснування відноситься до числа найбільш ефективних та сучасних господарств з виробництва та реалізації курячих яєць. Не дивлячись на нестабільну ситуацію, що склалась у країні останнім часом, підприємство зуміло не тільки пристосуватись і навчитись працювати у жорстких умовах ринкової економіки, а й закріпило передові позиції динамічного розвитку та економічного зміцнення, створило умови для збільшення реальних доходів і посилення соціального захисту працівників.

Протягом 2012 – 2014 рр. зріс чистий дохід від реалізації продукції (за рахунок нарощування обсягів виробництва і підвищення відпускної ціни), що є досить позитивним явищем, адже свідчить про те, що продукція підприємства знайшла свого споживача, відповідає вимогам попиту ринку за ціною та якістю. Протягом досліджуваного періоду спостерігається негативна тенденція до підвищення собівартості продукції, яку реалізує публічне акціонерне товариство «Чорнобаївське», що пов'язано зі зростанням цін на комбікорми та паливо-мастильні матеріали, а також збільшенням витрат на оплату праці, що обумовлені ростом розміру середньорічної заробітної плати та кількості працівників. Адміністративні витрати у 2013 році у порівнянні із 2012 зросли на 13,6% та на 18,8% у 2014 порівняно із 2013 роком, причиною чого є підвищення оплати праці адміністративно-управлінського персоналу підприємства. Витрати на збут також зазнали змін, зокрема підвищення становило 19,5% та 42,8% у 2013 та 2014 роках відповідно, що пов'язано із збільшенням обсягу реалізованої продукції та ростом витрат на її перевезення. Незважаючи на це, протягом 2012 – 2014 рр. відбувається зростання чистого прибутку господарства.

Середньомісячна зарплата працівників ПАТ «Чорнобаївське» у 2013 та 2014 роках підвищилась на 11,1% та 20% відповідно. Протягом досліджуваного періоду відбувається поповнення штату за рахунок збільшення кількості

робітників, зайнятих в основному виробництві, що обумовлено, перш за все, ростом випуску продукції підприємства.

Асортиментний портфель харчових курячих яєць представлений понад десяткома товарними позиціями і має чітку сегментацію, адже підприємство дбає про всі верстви населення. Крім того, у кінці виробничого циклу підприємство реалізує також поголів'я курей-несучок для виробництва м'ясних виробів (рис.1).

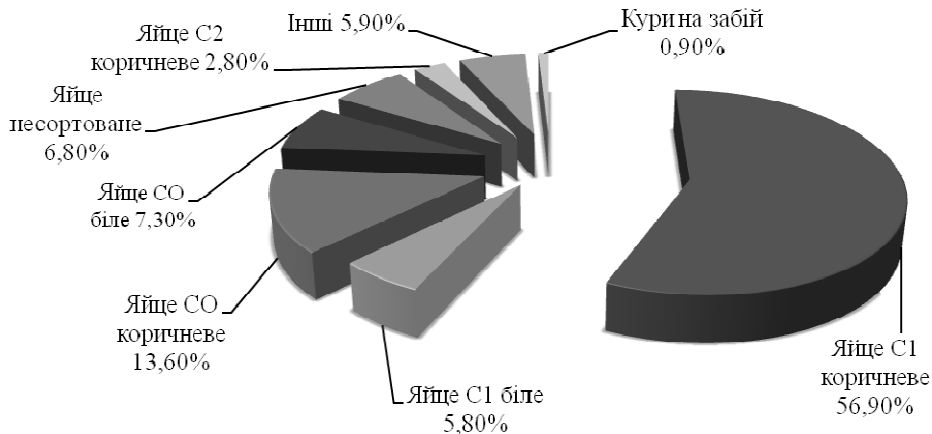

Рисунок 1. Структура реалізованої продукції у 2014 році

Аналіз часткових показників ефективності діяльності підприємства демонструє, що основні фонди, оборотні кошти, матеріальні та трудові ресурси у господарстві використовуються раціонально (табл.1).

Таблиця 1 – Аналіз часткових показників ефективності господарювання

Показник	Роки		Відхилення	
	2013	2014	абсолютне, +/-	відносне, %
Фондомісткість, грн.	0,39	0,35	-0,04	-10,3
Фондовіддача, грн.	2,56	2,83	0,27	10,5
Фондоозброєність, тис. грн./особу	239,31	240,45	1,14	0,48
Фондорентабельність, %	76,04	80,34	4,3	-
Коефіцієнт оборотності, обертів	3,3	3,5	0,2	6,1
Тривалість обороту, днів	109	103	-6	5,5
Коефіцієнт завантаження, грн.	0,30	0,29	-0,01	-3,3
Рентабельність оборотних коштів, %	98,0	99,4	1,4	-
Продуктивність праці, тис. грн./особу	612,6	680,5	67,9	11,08
Матеріаломісткість, грн.	0,43	0,41	-0,02	-4,65

Оцінка результативності діяльності птахівничого господарства за допомогою узагальнюючих показників свідчить, що протягом 2013 – 2014 рр. спостерігається підвищення рентабельності підприємства на 1,6%; рентабельності виробництва продукції на 2,52%; рентабельності продажу продукції на 0,94%. Позитивна тенденція до зростання характерна для

рентабельності активів та рентабельності власного капіталу. За аналізований період відбувається зниження витрат на 1 грн. товарної продукції, причиною чого є те, що темпи зростання собівартості продукції відставали від темпів збільшення її обсягу (табл.2).

Таблиця 2 – Аналіз узагальнюючих показників ефективності господарювання

Показник	Роки		Абсолютне відхилення +,-
	2013	2014	
Рентабельність підприємства, %	42,8	44,4	1,6
Витрати на 1 грн. товарної продукції, грн.	0,62	0,61	-0,01
Рентабельність активів, %	23,3	24,7	1,4
Рентабельність виробництва продукції, %	62,05	64,57	2,52
Рентабельність продажу продукції, %	38,29	39,23	0,94
Рентабельність власного капіталу, %	44,4	50,8	6,4

Одним із етапів дослідження рентабельності продаж, як одного із найвагоміших показників господарювання, став факторний аналіз. У підсумку спостерігається зростання рентабельності продажу у цілому по підприємству на 0,94% у 2014 році у порівнянні із 2013. Такі зміни викликані підвищенням середніх цін реалізації і, відповідно, ростом чистого доходу, що забезпечив зростання рентабельності на 10,2%. Негативно вплинуло зростання повної собівартості продукції, зокрема призвело до зниження показника на 9,26%.

Наступним кроком дослідження загального рівня рентабельності реалізованої продукції стала оцінка впливу рентабельності продажу окремих товарів протягом 2013–2014 рр., у результаті чого виявлено: найбільш істотний вплив на вищезазначений показник мають яйце «С1 біле», «С1 коричневе», «С0 біле», «С0 коричневе», «несортоване» у зв'язку з великими обсягами продажу. Однакового ефекту протягом двох років надає підприємству реалізація курей на забій та яєць «Квочка домашні», «СВ коричневе» і «М біле». Крім того, варто зазначити, що спостерігається тенденція зростання рівня рентабельності реалізації майже за всіма видами продукції (рис.2).

Сучасний етап виробничих відносин у птахівництві вимагає впровадження дієвих механізмів і підходів, які б дали змогу підвищити результативність господарювання та забезпечити конкурентоспроможність продукції на споживчому ринку, у зв'язку з чим необхідно вдатися до пошуків резервів підвищення ефективності виробництва, знайти і попередити зайві витрати шляхом вдосконалення технології, виявити можливості зниження собівартості продукції і росту прибутку підприємства.

Для вирішення вищезгаданого питання доцільно ПАТ «Чорнобаївське» тримати нових, більш продуктивних кросів курей яєчного напрямку, що відзначаються високою несучістю і можуть слугувати основою рентабельності підприємства (змінити такі породи птиці, як Хайсек «коричневий», Ломанн «браун», Хай-Лайн (Hy-Line) «білий» на «коричневий» Родоніт); впроваджувати диференційовану годівлю у залежності від напрямку продуктивності, виду і віку птиці для досягнення показників високої несучості курей і доброї окупності кормів; забезпечити модернізацію матеріально-технічної бази за допомогою новітніх установок, використання яких дозволить збільшити місткість пташ-

ників, зменшити бій і забрудненість яєць, скоротити витрати електроенергії, комбікорму та води; впроваджувати у діяльність підприємства маркетингові прийоми, що сприятимуть просуванню продукції птахівництва та зміцнять конкурентні позиції підприємства на ринку (активізувати рекламну діяльність через місцеві ЗМІ, зовнішню рекламу, застосовувати public relation); удосконалити систему контролю за якістю продукції за допомогою методів, які охоплюють весь можливий діапазон показників з оцінки кормів, складу і якості готової продукції.

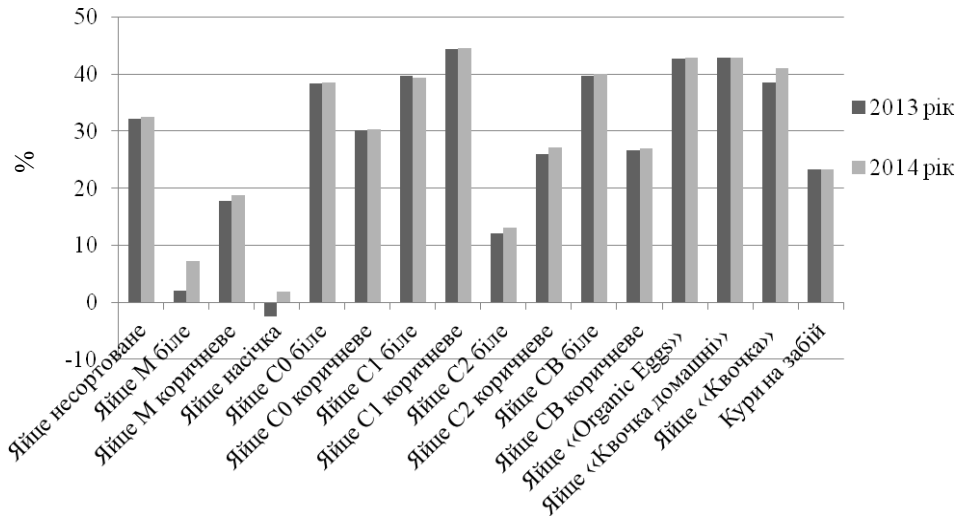

Рисунок 2. Динаміка рентабельності продажу окремих товарів

У конкуренції за споживача варто приділити увагу розширенню асортименту, що буде пропонуватися. Оскільки здорове та корисне харчування із кожним роком стає все більш популярним і у нашій країні, тому особливого значення набуває такий напрям птахівництва як перепільництво. Розвиток даної галузі пов'язаний як з високою дієтичною якістю, так і з економічними перевагами порівняно з виробництвом інших видів яєць. Встановлено, що реалізація перепелиних яєць та тушок птиці принесе додатковий дохід підприємству у розмірі 9278,74 тис. грн. При цьому, диверсифікація виробництва вимагає витрат на купівлю перепілок (796,8 тис. грн.); на освітлення пташника (оскільки для забезпечення хорошої несучості та життєздатності перепелів треба підтримувати певний світловий режим) і придбання комплектуючих ніпельної системи напування (91,54 тис. грн.); а також змінних витрат у розмірі 1580,42 тис. грн. на придбання комбікорму з підвищеним вмістом протеїну, що позитивно позначається на продуктивності птиці; пакувальних матеріалів, зокрема лотків для укладання яєць, та виплати заробітної плати робітникам, зайнятих доглядом за птицею, що включає годівлю, огляд птахів, збір яєць та їх пакування, підтримку чистоти та оптимальної температури і вологості повітря.

Враховуючи вищесказане, диверсифікація виробництва забезпечить зростання прибутку від реалізації на 4,22%, а відтак і рентабельність продажу.

Проаналізувавши отримані результати, можна сказати, що диверсифікувати виробництво доцільно і вигідно, адже, по-перше, це важливий засіб управління фінансовими ризиками, оскільки підприємство отримує переважну частку прибутку від реалізації харчових курячих яєць, то погіршення кон'юнктури ринку з даної продукції може призвести до серйозних економічних втрат, що можуть істотно вплинути на фінансово-економічний стан підприємства або навіть призвести до банкрутства. В умовах диверсифікації виробництва втрати прибутку можуть бути компенсовані завдяки одержанню доходу від реалізації продукції перепілиництва. По-друге, диверсифікація дозволить підприємству використовувати наявні потужності і завдяки цьому підвищити зайнятість працівників, отримати додатковий дохід, а, по-третє, підвищить рівень задоволення потреб споживачів у продукції птахівництва.

Висновки. Таким чином, кожен із зазначених вище напрямків різною мірою впливає на ефективність діяльності підприємства. Стратегічний план розвитку господарства повинен передбачати застосування всіх можливих варіантів підвищення ефективності, проте на кожному етапі діяльності підприємства менеджери обов'язково мають звертатися до найбільш актуальних і суттєвих за результативністю з них.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Андрійчук Г. В. Теоретико-методологічне обґрунтування ефективності виробництва / Г. В. Андрійчук // Економіка АПК. – 2005. – № 5. – С. 52–63.
2. Ващенко А. А. Ефективність виробничо-господарської діяльності в механізмі управління промисловими підприємствами / А. А. Ващенко // Economics Bulletin. – 2014. – № 1. – С. 80–87.
3. Головка В. А. Теоретико-методичні засади визначення сутності категорії «ефективність діяльності підприємства» / В. А. Головка // Науково-технічний збірник № 98. – 2011. – С. 88–94.
4. Макконелл К. Р. Экономикс / К. Р. Макконелл, С. Л. Брю. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 972 с.
5. Осипов В. І. Ефективність реструктурованих господарських систем : проблеми і фактори підвищення / В. І. Осипов. – Одеса: Пальміра, 2008. – 501 с.
6. Отенко В. І. Формування аналітичного інструментарію оцінки ефективності діяльності підприємства / В. І. Отенко // Бізнес Інформ. – 2013. – №5. – С. 232–237.
7. Рац О. М. Визначення сутності поняття «ефективність функціонування підприємства» / О. М. Рац // Економічний простір: Зб. наук. праць – 2008. – №15. – С. 275–285.